

Standardna stanja

$$\Delta_r H^\circ$$

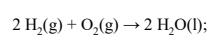
$$\Delta_r U^\circ$$

- plinovi: idealni plin, $p^\circ = 10^5 \text{ Pa} = 1 \text{ bar}$

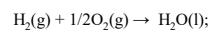
- krutine, tekućine: čista tvar, $p^\circ = 10^5 \text{ Pa} = 1 \text{ bar}$

- smjese i otopine: nema interakcija, $p^\circ = 10^5 \text{ Pa} = 1 \text{ bar}$

Kemijski procesi

$$\Delta_1 H^\circ = \frac{\Delta H^\circ}{\Delta \xi_1} = -571,7 \text{ kJ mol}^{-1}$$

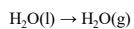
$$\Delta \xi_2 = 2\Delta \xi_1$$

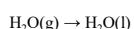
$$\Delta_2 H^\circ = \frac{\Delta H^\circ}{\Delta \xi_2} = \frac{\Delta_1 H^\circ}{2} = -285,8 \text{ kJ mol}^{-1}$$

$$\Delta_3 H^\circ = -\Delta_2 H^\circ = -\frac{\Delta_1 H^\circ}{2} = 285,8 \text{ kJ mol}^{-1}$$

Fizikalne promjene

$$\Delta_{\text{vap}} H^\circ = \Delta_1^g H^\circ = 40,66 \text{ kJ mol}^{-1}$$

$$\Delta_g^1 H^\circ = -\Delta_{\text{vap}} H^\circ = -40,66 \text{ kJ mol}^{-1}$$

Odnos reakcijskih entalpija i unutrašnjih energija

$$H = U + pV$$

$$\Delta H = \Delta U + \Delta(pV)$$

$$\Delta_r H = \Delta_r U + \Delta_r(pV)$$

$$\Delta_r H = \Delta_r U + \Delta_r(nRT)$$

$$\Delta_r H = \Delta_r U + RT \sum \nu_i(g)$$

Temperatura

Iskustvo – toplo / hladno

Kako mjeriti temperaturu?

Iskustvena temperatura, temperaturne ljestvice:

Réne Antoine Ferchault de Réamur (1683-1757)

Ole Christensen Römer (1644-1710)

Daniel Gabriel Farenheit (1686-1736)

Anders Celsius (1701-1744)

William Thomson, Lord Kelvin (1824-1907)

William John Macquorn Rankine (1820-1872)

Hessov zakon

Germain Henri Hess

Entalpije neke reakcije su jednaka zbroju entalpija reakcija na koje reakciju možemo rastaviti

- Stvaranje

$$\Delta_f H = \sum_i V_i \Delta_f H_i$$

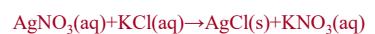
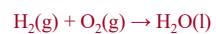
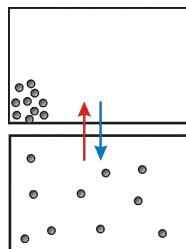
- Sagorijevanje

$$\Delta_f H = - \sum_i V_i \Delta_c H_i$$

- Atomizacija

$$\Delta_f H = - \sum_i V_i \Delta_{at} H_i$$

Spontani procesi

DRUGI ZAKON TERMODINAMIKE

spontanost neke fizikalne ili kemijske promjene

ENTROPIJA

Entropija svemira raste.

postoji neprekinuta, jednoznačna jedinstvena ekstenzivna funkcija stanja koja se naziva entropija i to takva da vrijedi:

$$dS = \frac{dq_{rev}}{T}$$

$$dS \geq \frac{dq}{T}$$

Spontani procesi

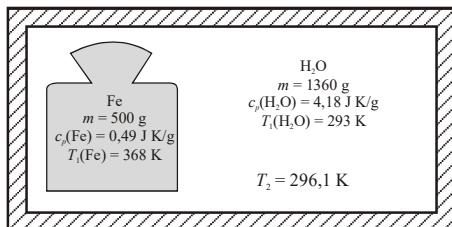
$$\Delta S > 0$$

Primjeri:

- Promjena entropije s promjenom volumena
- Promjena entropije s promjenom temperature
- Promjena entropije prilikom fazne transformacije

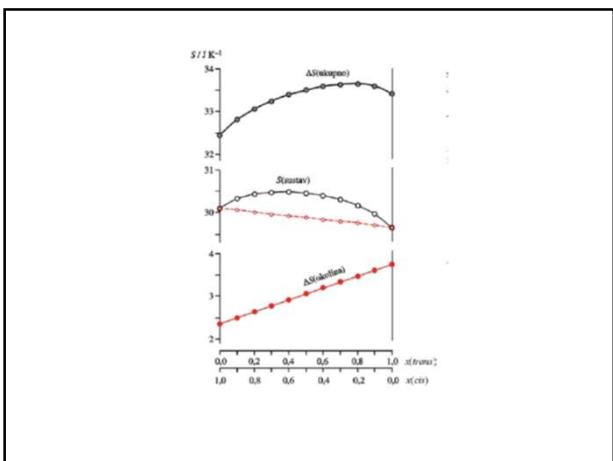
Spontani procesi u izoliranom sustavu popraćeni su povećanjem ukupne entropije.

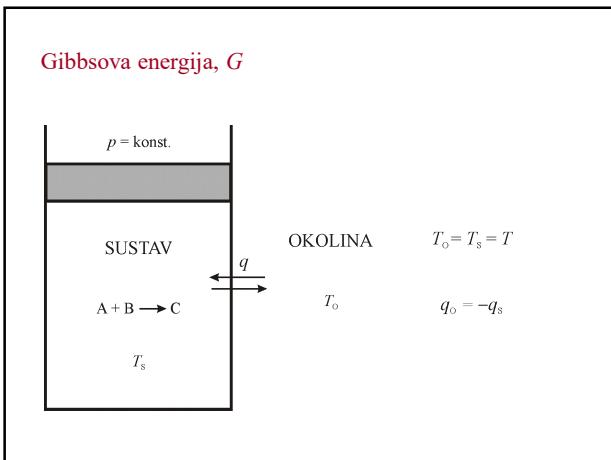
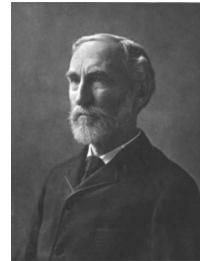
TREĆI ZAKON TERMODINAMIKE

Entropija elemenata i savršenih kristala je nula pri absolutnoj nuli.

$$S_m(T = 0 \text{ K}) = 0$$

Josiah Willard Gibbs

$$G = H - TS$$

Spontani proces: $\Delta S_{\text{uk}} > 0 \Rightarrow \Delta G < 0$

$$\Delta_r G = \Delta_r H - T \Delta_r S$$

$\Delta_r G > 0$ Povratna reakcija

$\Delta_r G = 0$ Ravnoteža

$\Delta_r G < 0$ Spontana, napredna reakcija

$$G = H - TS$$

$$p = \text{konst.}$$

$$T = \text{konst.}$$

$$dG = d(H - TS) = dH - d(TS) = dH - TdS - SdT$$

$$H = U + pV$$

$$dH = dU + d(pV) = dU + pdV + Vdp$$

$$dG = dU + pdV + Vdp - TdS - SdT$$

$$dG = dq - pdV + pdV + Vdp - dq - SdT$$

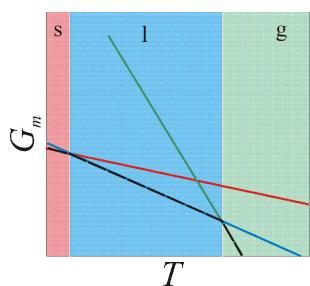
$$dG = Vdp - SdT$$

$$dG = Vdp - SdT$$

$$\left(\frac{\partial G}{\partial p} \right)_T = V$$

$$dG = Vdp - SdT$$

$$\left(\frac{\partial G}{\partial T}\right)_p = -S$$

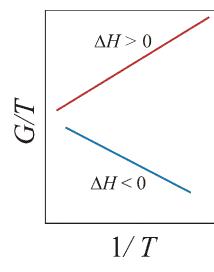

Gibbs-Helmholtzova jednadžba

$$\left(\frac{\partial G}{\partial T}\right)_p = -S$$

$$\left(\frac{\partial(G/T)}{\partial T}\right)_p = -\frac{H}{T^2}$$

$$\left(\frac{\partial(G/T)}{\partial(1/T)}\right)_p = H$$

Termodinamički potencijali Kemijski potencijal

PARCIJALNE MOLARNE VELIČINE

$$\left(\frac{\partial X}{\partial n_i}\right)_{p,T,n_{j \neq i}} = \tilde{X}_i$$

Parcijalni molarni volumen

$$\left(\frac{\partial V}{\partial n_i}\right)_{p,T,n_{j \neq i}} = \tilde{V}_i$$

1 mol H₂O u H₂O

$$\Delta V = 18 \text{ cm}^3$$

$$\tilde{V}(\text{H}_2\text{O}) = 18 \text{ cm}^3 \text{ mol}^{-1}$$

1 mol H₂O u C₂H₅OH

$$\Delta V = 14 \text{ cm}^3$$

$$\tilde{V}(\text{H}_2\text{O}) = 14 \text{ cm}^3 \text{ mol}^{-1}$$

$$\left(\frac{\partial S}{\partial n_i}\right)_{p,T,n_{j \neq i}} = \tilde{S}_i$$

$$\left(\frac{\partial H}{\partial n_i}\right)_{p,T,n_{j \neq i}} = \tilde{H}_i$$

$$\left(\frac{\partial G}{\partial n_i}\right)_{p,T,n_{j \neq i}} = \tilde{G}_i = \mu_i$$

Kemijski potencijal

$$\left(\frac{\partial G}{\partial n_i}\right)_{p,T,n_{j \neq i}} = \tilde{G}_i = \mu_i$$

1) Čista tvar*

$$\mu_B^* = G_m(B)$$

Čisti plin

$$dG = Vdp - SdT \quad T = \text{konst.} \Rightarrow dG = Vdp$$

$$\int_{G(p_1)}^{G(p_2)} dG = \int_{p_1}^{p_2} Vdp$$

$$G(p_2) - G(p_1) = nRT \ln(p_2 / p_1)$$

$$\mu(p_2) - \mu(p_1) = RT \ln \frac{p_2}{p_1}$$

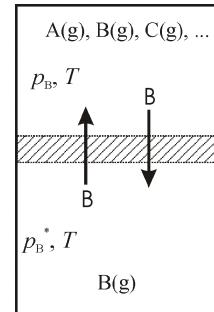
$$p_1 = p^\circ = 10^5 \text{ Pa}$$

$$p_2 = p$$

Kemijski potencijal čistog idealnog plina

$$\mu^* = \mu^\circ + RT \ln \frac{p}{p^\circ}$$

2) Kemijski potencijal plina u idealnoj smjesi

RAVNOTEŽA

$$p_B^* = p_B \quad dG = 0 \quad \mu_B^* = \mu_B$$

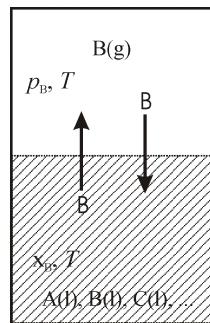
Kemijski potencijal čistog idealnog plina:

$$\mu_B = \mu^\circ + RT \ln \frac{p_B}{p^\circ} \quad \text{Daltonov zakon}$$

Kemijski potencijal plina u idealnoj smjesi:

$$\mu_B = \mu^\circ + RT \ln x_B + RT \ln \frac{p}{p^\circ}$$

3) Kemijski potencijal tvari u idealnoj smjesi tekućina

$$B(l) \rightleftharpoons B(g)$$

Ravnoteža

$$dG = 0$$

$$G_{B,g} - G_{B,l} = 0$$

$$\mu_{B,g} - \mu_{B,l} = 0$$

Raoultov zakon: $p_B = x_B p_B^*$

$$\mu_B = \mu^\circ + RT \ln \frac{p_B}{p^\circ}$$

$$\mu_{B,g} = \mu_g^\circ + RT \ln x_B + RT \ln \frac{p_B^*}{p^\circ}$$

$$\mu_{B,g}^* = \mu_g^\circ + RT \ln \frac{p_B^*}{p^\circ}$$

$$\mu_{B,g} = \mu_{B,g}^* + RT \ln x_B$$

Čista tekućina u ravnoteži: $\mu_{B,g}^* = \mu_{B,l}^*$

$$\mu_{B,l} = \mu_{B,l}^* + RT \ln x_B$$

Tekuća smjesa u ravnoteži: $\mu_{B,g} = \mu_{B,l}$

$$\mu_B = \mu_B^* + RT \ln x_B$$

Kemijski potencijal sastojka B u kondenziranim smjesama (tekućim i čvrstim) pri standardnom tlaku:

$$p = p^\circ$$

$$\mu_B = \mu^\circ + RT \ln x_B$$

Kemijski potencijal sastojka B u kondenziranim smjesama (tekućim i čvrstim) pri tlaku p :

$$p \neq p^\circ$$

$$\mu_B = \mu^\circ + RT \ln x_B + \int_{p^\circ}^p \tilde{V}_B dp$$

$$\mu_B = \mu^\circ + RT \ln x_B + \int_{p^\circ}^p \tilde{V}_B dp$$

$$p \neq p^\circ$$

Kemijski potencijal sastojka B u idealnim plinskim smjesama:

$$\mu_B = \mu^\circ + RT \ln x_B + RT \ln \frac{p}{p^\circ}$$

Kemijski potencijal sastojka B u idealnim kondenziranim smjesama:

$$\mu_B = \mu^\circ + RT \ln x_B + V_{B,m} (p - p^\circ)$$

Kemijski potencijal

$$\left(\frac{\partial G}{\partial n_i} \right)_{p,T,n_{j \neq i}} = \tilde{G}_i = \mu_i$$

Kemijski potencijal čistog idealnog plina

$$\mu^* = \mu^\circ + RT \ln \frac{p}{p^\circ}$$

Kemijski potencijal plina u idealnoj plinskoj smjesi

$$\mu_B = \mu^\circ + RT \ln x_B + RT \ln \frac{p}{p^\circ}$$

Kemijski potencijal tekućine u idealnoj smjesi tekućina

$$\mu_B = \mu_B^* + RT \ln x_B$$

Kemijski potencijal sastojka B u kondenziranim smjesama (tekućim i čvrstim) pri standardnom tlaku

$$p = p^\circ$$

$$\mu_B = \mu^\circ + RT \ln x_B$$

Kemijski potencijal sastojka B u kondenziranim smjesama (tekućim i čvrstim) pri tlaku p

$$p \neq p^\circ$$

$$\mu_B = \mu^\circ + RT \ln x_B + V_{B,m} (p - p^\circ)$$

otopine

$$c_B = \frac{n_B}{V} \quad b_B = \frac{n_B}{m_A} \quad a_B = \frac{c_B \gamma_B}{c}$$

otopinu otopljene tvari B nazivamo idealnom ukoliko je $\gamma_B = 1$ i ne mijenja se daljnjim razrijedjivanjem

Kemijski potencijal otopljene tvari B u otopini:

$$\mu_B = \mu^\circ + RT \ln \frac{c_B}{c^\circ} \quad \mu_B = \mu^\circ + RT \ln \frac{b_B}{b^\circ}$$

IDEALNI SUSTAVI**REALNI SUSTAVI**

INTERAKCIJA MEĐU
ČESTICAMA

Plinovi

Tekućine

Krustine

Otopine

Kemijski potencijal realnih sustava